

Oponentský posudek na doktorskou disertační práci

Mgr. Ladislava Víta

Topophilia and Escapism: W. H. Auden's Interwar Poetics of Place 1927-1938

Topofilie a útěkářství: poetika místa v meziválečném díle (1927-1938) W. H. Audena

Předkládaná práce zabývající se meziválečnou tvorbou básníka W. H. Audena je podnětnou a zajímavou srovnávací studií poezie a prózy autora, který je považován za představitele a pokračovatele modernismu v angloamerické poezii a zároveň, jak dokládá autor práce, básníkem s intenzivním a komplikovaným vztahem k místu. Mgr. Ladislav Vít pro svou práci zvolil nosné a teoreticky obsáhlé téma, které se mu podařilo kriticky zpracovat z mnoha úhlů pohledu.

Hlavní metodologií této disertační práce je tzv. humanistická geografie nastiňující přesah geografie k fenomenologii a existenciální filosofii, jejímž hlavním předmětem je pojetí místa včetně lidského subjektu, jeho prožívání a emočního zvnitřnění. Práce se teoreticky zabývá místem v kontextu lidského bytí, existenční zkušeností člověka, včetně meziprostoru mezi člověkem a světem, a v tomto ohledu čerpá z přístupů existenciální fenomenologie (Heidegger, Merleau-Ponty). Teoretická část práce se však neomezuje pouze na studie hlavních představitelů humanistické geografie (Yi-Fu Tuan, Edward Relph, D. W. Meinig, Anne Buttimer), ale uvědomuje si i nedostatky této metodologie, které řeší doplňujícími materiály z dalších oblastí literární kritiky a kulturních studií.

Práce Mgr. Ladislava Víta vykazuje promyšlenou a detailně propracovanou vyváženou strukturu, jejíž teoretický rámec poskytuje fundovaná východiska pro literární analýzu. Základním postulátem první, teoretické části je přechod od pojmu *space* (chápán jako univerzalistická kategorie) k pojmu *place* (jeho kritické zaměření) označující lidskou prostorovou zkušenost a předpoklad pro tvorbu místa. Úvodní teoretická kapitola se soustředí na úvahy o obecných prostorových vztazích a definuje, mimo jiné, pojmy *experience*, *size*, *distance*, *home*, *the sacred and the profane*, *terrae incognitae*, *nation state* (imagined community), *border* a *peripheral otherness*. Definice místa (location in space) se odvíjí od vnímání tohoto pojmu jako filosofické kategorie a čerpá např. ze studie E. Relpha *Place and Placelessness*. Práce přesahuje rámec literárního zkoumání nejen v oblasti humanitní geografie, zabývá se pojetím místa i z hlediska fenomenologie architektury (Norberg-Schulz, *genius loci*) a zkoumá dále náležitost člověka k místu (identifikace místa, sebeidentifikace, topofilie, *escapism*). Těchto pojmů pak autor práce hlouběji využívá při analýze Audenova prozaického díla i jeho poezie z meziválečného období.

V souvislosti s interpretační analýzou pracuje teoretická část disertace s definicí pojmu *hranice* a konstrukce imaginárních rozhraní v homogenním prostoru a ve vztahu k Audenově poezii nastiňuje relevantní kategorii *dialektiky místa*, přičemž vymezuje místa posvátná a světská (*sacred and profane places*), pojem domova a periferie (*home and periphery*), vlastní a potenciální místo (*actual and potential place*) s ohledem na citové vazby jednotlivce i skupiny (národ).

Druhá část práce se zabývá prózou W. H. Audena, přičemž bere v úvahu kontext anglické poezie, básnickovy vzory a inspiraci a přihlíží ke specifitě krajiny a kultury, které jsou odrazem Audenovy topofilie v jeho prozaických textech. Kapitola třetí je exkurzem do topografické poezie obecně, s důrazem na principy reprezentace, ideologizace a transformace míst a krajiny do uměleckého díla. Teoretická část práce dochází k překvapivým obecným závěrům o redukci místa na geograficky neukotvitelné, univerzální a zaměnitelné obrazy, s tendencí básníků potlačovat místní jedinečnost v oblasti krajinné a scénické poezie (*landscape and prospect poetry*).

Interpretačním jádrem práce jsou kapitoly 4-6, jejichž základem je analýza topografických básní W. H. Audena. Básnickova tvorba je zde vnímána na pozadí bouřlivého estetického kontextu a napjaté společenské situace. Audenova básnická tvorba je chápána nejen v literárním kontextu, ale i s ohledem na dobové výtvarné umění, fotografii a film, svědčící o širokém záběru práce a podrobném studiu pramenů. Podobně jako v teoretické části práce předkládá závěr interpretačních analýz překvapivá zjištění o Audenově odlišné imaginaci v poezii a jejím způsobu reprezentace, jejímž charakteristickým rysem je potlačení topofilie a dekonstrukce popírající výjimečnost a hierarchii Audenovy vlastní mytické geografie.

Výrazným rysem disertační práce Mgr. Ladislava Víta je autorova nadprůměrná jazyková znalost, gramatická přesnost a formální dokonalost. Slovní zásoba užitá v disertační práci svědčí o absolutním zaujetí danou problematikou a o odborné úrovni (z autorova slovníku jen náhodně vybraná slovní spojení typu *obfuscation of national identity*, *corollary of a cluster of issues*, *predilection*, *shibboleth*, *carapaces*, *bifurcation*, *regurgitating* apod.)

Autor práce prokázal vynikající přehled v teoriích prostoru, výjimečnou schopnost zobecnění v rámci filosofických kategorií (v úvahách o vývoji prostorových koncepcí rozebírá fenomenologické a existenciální přístupy ve filosofii I. Kanta, E. Husserla, M. Heideggera, G. Bachelarda), dále zmiňuje např. filosofii G. Deleuze a dalších. Pečlivý a přesný poznámkový aparát dokládá hloubku nastudované problematiky a schopnost analyticky zpracovávat teoretické podklady disertační práce.

Závěrem lze říci, že práce naprosto splňuje stanovené cíle, vyznačuje se uspořádaností struktury obsahu a plynulostí výkladu, přičemž otevírá, jak sám autor práce naznačuje, nové možnosti zkoumání další fáze Audenovy poválečné poezie, a samozřejmě prostor pro diskusi.

Otázky k diskusi:

Jaký je vztah básníka W. H. Audena k *terrae incognitae* a jak se liší reflexe tohoto pojmu v poezii a v Audenových prozaických textech?

V čem by byl odlišný přístup k interpretaci Audenových poválečných textů z hlediska Vámi analyzovaného tématu? Byla by analýza této problematiky stejně nosná jako v Audenově meziválečné poezii?

Tato disertační práce jak po obsahové, tak i formální a jazykové stránce zcela splňuje požadavky kladené na doktorskou práci a jednoznačně ji proto **doporučuji k obhajobě**.

V Českých Budějovicích 3. května 2013

Mgr. Alice Sukdolová, Ph.D.
Katedra anglického jazyka a literatury
Pedagogická fakulta
Jihočeská univerzita

